

ĀDAŽU NOVADA PAŠVALDĪBA

Gaujas iela 33A, Ādaži, Ādažu pag., Ādažu novads, LV-2164, tālr. 67997350, e-pasts dome@adazi.lv

LĒMUMS

Ādažos, Ādažu novadā

2022. gada 23. februārī

Nr. 85

Par Ādažu novada domes 2007. gada 28. augusta lēmuma (Nr. 9 §. 5.5.), ar kuru izsniegt atļauja organizēt azartspēles Rīgas gatvē 47, Ādažos, Ādažu pagastā, Ādažu novadā, atcelšanu

Ādažu novada pašvaldības dome izskatīja jautājumu par SIA “Alfor” (reģ. Nr. 40003512913, izsniegtās atļaujas spēļu zāles Rīgas gatvē 47, Ādažos, Ādažu pagastā, Ādažu novadā, atvēršanai) atcelšanu.

Izvērtējot pašvaldības rīcībā esošo informāciju, konstatēts:

1. Ar Ādažu novada domes 2007. gada 28. augusta lēmumu (Nr. 9 § 5.5.) izsniegta atļauja SIA “Alfor”, spēļu zāles atvēršanai Rīgas gatvē 47, Ādažos, Ādažu pagastā, Ādažu novadā (turpmāk – Atļauja).
2. Likuma “Par pašvaldībām” 3. panta pirmā daļa noteic, ka vietējā pašvaldība ir vietējā pārvalde, kas ar domes un tās izveidoto institūciju un iestāžu starpniecību nodrošina likumos noteikto funkciju, uzdevumu un pašvaldības brīvprātīgo iniciatīvu izpildi, ievērojot valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju intereses.

Lai varētu izskatīt pēc būtības jautājumu par Atļaujas iespējamo anulēšanu (atcelšanu), ir būtisks Ādažu novada iedzīvotāju viedoklis, kura noskaidrošana ir leģitīms pamats par azartspēļu ierobežojumu pašvaldībā un to kaitīgo ietekmi uz ģimenēm.

Šādas tiesības pašvaldībai paredz likuma „Par pašvaldībām” 61.¹ panta pirmā daļa, proti, konsultatīvos nolūkos, pamatojoties uz domes lēmumu, var organizēt publisku apspriešanu par pašvaldības autonomās kompetences jautājumiem, kā arī Valsts pārvaldes iekārtas likuma 48. panta otrā daļa, kas noteic, ka iestādei, šajā gadījumā - domei, uzliek par pienākumu sabiedrībai svarīgos jautājumos rīkot publisku apspriešanu.

3. Nolūkā noskaidrot novada iedzīvotāju viedokli par azartspēļu ierobežojumu pašvaldībā un to kaitīgo ietekmi uz ģimenēm, ar domes 2021. gada 27. jūlija lēmumu Nr. 28 “Par azartspēļu organizēšanas ierobežojumiem” nolemts organizēt iedzīvotāju aptauju “Aptauja par sabiedrības attieksmi pret spēļu zāļu darbību Ādažu novadā”.

Ar domes 2021. gada 24. novembra protokollēmumu “Par aptaujas par sabiedrības attieksmi pret azartspēlēm rezultātiem” dome pieņēma zināšanai organizētās aptaujas rezultātus.

Apkopojot Ādažu novada iedzīvotāju viedokļus, secināms, ka azartspēļu turpmāka organizēšana Ādažu novadā rada būtisku iedzīvotāju interešu aizskārums, jo 91 % jeb 527 aptaujas respondentu uzskata, ka azartspēļu zāļu darbība Ādažu pašvaldības teritorijā būtu jāaizliedz, 9 % jeb 49 respondenti uzskata, ka tas nebūtu jādara, savukārt 1 respondentam nav viedoklis šajā jautājumā. Turklāt, 97 % jeb 555 respondentu uzskata, ka spēļu zāļu darbība Ādažu novadā sabiedrību ietekmē negatīvi, 2 % jeb 9 respondenti

uzskata, ka spēļu zāļu darbība sabiedrību ietekmē pozitīvi un 1 % jeb 7 respondentiem nav viedokļa šajā jautājumā.

4. Azartspēļu un izložu likuma 42. panta sestā daļa noteic, ja azartspēļu organizēšana konkrētajā vietā rada būtisku administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu, dome ar motivētu lēmumu ir tiesīga atcelt izsniegto atļauju atvērt spēļu zāli un organizēt attiecīgās azartspēles konkrētajās telpās.

Ievērojot tiesību normā paredzēto, domei ir tiesīga lemt par izsniegtās Atļaujas atcelšanu. Taču lemjot par Atļaujas atcelšanu, domei ir jākonstatē, vai spēļu zāle Rīgas gatvē 47, Ādažos, Ādažu pagastā, Ādažu novadā, rada būtisku valsts un Ādažu novada iedzīvotāju interešu aizskārumu.

5. Administratīvā procesa likuma 85. panta otrās daļas 4. punkts noteic, ka adresātam labvēlīgu tiesisku administratīvo aktu var atcelt tad, ja ir mainījušies lietas faktiskie vai tiesiskie apstākļi, kuriem pastāvot administratīvā akta izdošanas brīdī iestāde varētu šādu administratīvo aktu neizdot, un administratīvā akta palikšana spēkā skar būtiskas sabiedrības intereses.

Minētās tiesību normas izpratnē ar “tiesisko apstākļu maiņu” saprot tādu materiālo tiesību normu grozīšanu, uz kuru pamatojoties, ir ticis izdots sākotnējais administratīvais akts (*Briede J., 85. panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Sagatavojis autoru kolektīvs. Dr. iur. Briedes J. zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 848. lpp.*).

Savukārt tiesību normā lietotais jēdziens “būtiskas sabiedrības intereses”, tāpat kā Azartspēļu un izložu likuma 42. panta trešajā un sestajā daļā lietotais jēdziens “būtisks valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumums”, ir nenoteiktais jeb atklātais tiesību jēdziens, kas katrā konkrētā gadījumā iestādei jāpiepilda ar saturu, noskaidrojot un pamatojot, kādas konkrēti sabiedrības intereses tiek aizsargātas (*Briede J., Levits E., 65. panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Sagatavojis autoru kolektīvs. Dr. iur. Briedes J. zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 621. lpp.*).

6. Lemjot par Atļaujas atcelšanu, pašvaldības pienākums ir pamatot būtisku sabiedrības interešu pastāvēšanu gan atbilstoši Administratīvā procesa likuma 85. panta otrās daļas 4. punktam, gan atbilstoši Azartspēļu un izložu likuma 42. panta sestajai daļai, kas paredz pašvaldības kompetenci atcelt šādu atļauju, ja azartspēļu organizēšana konkrētajā vietā rada būtisku valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu (*Administratīvās apgabaltiesas 2010. gada 28. jūnija sprieduma lietā Nr. A42446607 12. un 13. punkts; Administratīvās apgabaltiesas 2010. gada 1. februāra sprieduma lietā Nr. A42447407 10. punkts*). Ņemot vērā, ka likumdevējs nav noteicis cik/kā “nenoteiktais jeb atklātais tiesību jēdziens” jāpiepilda ar saturu, dome atzīst, ka kopsakarā ar judikatūrā nostiprināto atziņu, “[..] vietējā pašvaldība objektīvi vislabāk pārzina attiecīgās administratīvās teritorijas apstākļus un atbilstoši tiem spēj novērtēt attiecīgās darbības riskus”¹ un lemjot par Atļaujas iespējamo atcelšanu “kompetence izšķirt jautājumu, kuros gadījumos šis komercdarbības veids ir atļaujams konkrētā vietā un kuros nav, ir nodota tieši pašvaldībām”².

Turklāt, īstenojot ar Azartspēļu un izložu likuma 42. pantu piešķirto novērtējuma brīvību, jāņem vērā, ka likumdevējs nav noteicis pašvaldības pienākumu katrā gadījumā pierādīt, ka konkrētā azartspēļu organizēšanas vieta ir nevēlami ietekmējusi personu uztveri, apziņu vai rīcību attiecībā uz azartspēļu pakalpojumiem. Tā kā šādu faktu esības un cēloņsakarības pierādīšana būtu pārlieku apgrūtināša vai pat neiespējama, pašvaldībai ir

¹ Augstākās tiesas 2010. gada 17. jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-227/2010 (Nr. A42546107).

² Augstākās tiesas 2010. gada 17. jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-227/2010 (Nr. A42546107).

jāpamato sabiedrības interešu būtiska aizskāruma objektīva iespējamība, bet nav jāpierāda konkrēti interešu aizskāruma apstākļi (*Augstākās tiesas 2010. gada 17. jūnija sprieduma lietā Nr. SKA-227/2010 (Nr. A42546107) 11. punkts*).

7. Kopš Atļaujas izsniegšanas ir mainījušies gan lietas faktiskie, gan tiesiskie apstākļi. Ir stājušies spēkā vairāki grozījumi Azartspēļu un izložu likumā, kas būtiski papildināja pašvaldību kompetenci azartspēļu regulēšanas jomā, paredzot tām kompetenci ne tikai atteikt izniegt atļauju, bet arī atcelt jau izniegtu atļauju, kā arī noteikt teritoriālu azartspēļu organizēšanas aizliegumu, kā arī ir izdots Ministru kabineta 2021. gada 14. jūlija rīkojums Nr. 509 "Par Azartspēļu un izložu politikas pamatnostādņem 2021. - 2027. gadam" (turpmāk – Pamatnostādnes). Faktisko apstākļu maiņa saistīta ar to, ka laika posmā no Atļaujas izsniegšanas līdz šī lēmuma pieņemšanai Ādažu novads, t.sk. Ādažu ciema centrs ir būtiski attīstījies, konceptuāli ir mainījusies Ādažu pašvaldības vīzija un vērtības. Turklāt pēc valdības ierosinātās administratīvi teritoriālās reformas, Ādažu novads ir apvienots ar Carnikavas novadu, tādējādi ar 2021. gada 1. jūliju ir izveidots jauns publisko tiesību subjekts – Ādažu novada pašvaldība. Citastarp saskaņā ar Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma Pārejas noteikumu 26. punktu, pielikuma 11.2. apakšpunktu Ādažu pilsētas statuss stājas spēkā 2022. gada 1. jūlijā. Proti, likumdevējs Ādažu ciemam ir noteicis pilsētas statusu, kas pašvaldībai uzliek par pienākumu vēl rūpīgāk izvērtēt prasības un nosacījumus konkrētās teritorijas publiskai ārtelpai, tajā sniegtiem pakalpojumiem, iedzīvotāju dzīves kvalitātei un labsajūtai. Ādažu pilsēta kā novada nozīmes centrs un novada administratīvais centrs būs nozīmīgs pakalpojumu centrs pārējo attīstības centru iedzīvotājiem.³ Minētie apsvērumi ir tiešs tiesību normā norādītais iemesls "ir mainījušies lietas faktiskie vai tiesiskie apstākļi", kuri nepastāvēja Atļaujas izsniegšanas brīdī. Līdz ar to, minētais ir pietiekams pamats, lai konstatētu Administratīvā procesa likuma 85. panta otrās daļas 4. punktā paredzēto apstākļu iestāšanos, proti, tiesisko un faktisko apstākļu maiņu, kuriem pastāvot var tikt pārvērtēta tādas Atļaujas, kas izniegta spēļu zāles atvēršanai pirms šo tiesisko un faktisko apstākļu iestāšanās, izsniegšanas pamatotība.
8. Pamatnostādnes⁴ paredz, ka, veidojot azartspēļu un izložu politiku, nepieciešams nodrošināt līdzsvaru starp azartspēļu un izložu organizēšanu kā brīva laika pavadīšanas veidu un sabiedrības interesēm, tostarp personu tiesību aizsardzību, tajā skaitā novēršot iespējamo atkarības rašanos no azartspēlēm un izlozēm, kā arī mazinot sabiedrības veselības riskus un sociālos riskus. Tas vienlīdz attiecas kā uz valsts, tā pašvaldību līmeni. Atbilstoši SKDS 2016. gada veiktajai aptaujai, 26 % no tiem respondentiem, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā ir spēlējuši azartspēles, ir bijuši gadījumi, kad spēle tik lielā mērā pārņem savā varā, ka apkārtējā pasaule uz brīdi pārstāj eksistēt. Nav apšaubāms, ka šāds stāvoklis negatīvi ietekmē personas profesionālo un privāto dzīvi, t.sk. ietekmē nepilngadīgu personu tiesības augt drošā vidē, kurā augt un attīstīties, aizsardzību no vardarbības, apdraudējuma, antisociālas uzvedības un atkarību ietekmes.

Ādažu novada bāriņtiesa atzīst, ka aizraušanās ar azartspēlēm ir pamats aizgādības tiesību pārtraukšanai vecākiem, kuri bijuši azartspēļu atkarīgie un azartspēļu ietekme ģimenē bija risks, jo azartspēļu atkarība liedz pildīt vecāka lomu un vecāki var nespēj parūpēties paši par sevi un bērnam var tikt radīta nelabvēlīga sociālā vide, mainīties ģimenes ieradumi, neizbēgami ir konflikti ģimenē, ierobežota pamatvajadzību nodrošināšana.

Pamatnostādnes⁵ ir norādīts, ka ir pierādīts, ka azartspēļu spēlēšana bērībā un pusaudža gados ir saistīta ar augstāku risku veidoties azartspēļu atkarībai turpmākās dzīves laikā. Ir atrasta cieša sakarība starp azartspēļu spēlēšanu un antisociālu un vardarbīgu uzvedību, īpaši jauniešu vidū. Arī vājas sekmes mācībās ir asociētas ar azartspēļu spēlēšanu.

³ Pētījums "Priekšnosacījumi azartspēļu un izložu organizēšanas vietu noteikšanai Ādažu novadā".

⁴ <https://likumi.lv/ta/id/324799-par-azartspelu-un-izlozu-politikas-pamatnostadnem-20212027-gadam>

⁵ <https://likumi.lv/ta/id/324799-par-azartspelu-un-izlozu-politikas-pamatnostadnem-20212027-gadam>

Internalizēti simptomi - depresija, trauksme, distress, suicidālas domas arī ir cieši saistītas ar azartspēļu atkarību, sevišķi jauniešu populācijā. Globāli azartspēļu spēlēšanas izplatība jauniešu vidū pieaug, bet agrīna azartspēļu spēlēšana var palielināt problemātisku azartspēļu paradumu izveidošanos dzīves laikā.

Ādažu novadam ir raksturīgs augsts gados jaunu iedzīvotāju īpatsvars: Ādažu vidusskolā mācās 1986 skolēnu, PII apmeklē 679 bērns.

Lai gan Azartspēļu un izložu likumā noteikts, ka spēļu zālē nedrīkst iekļūt personas, kuras nav sasniegušas 18 gadu vecumu, tomēr Ādažu pašvaldības policijas 2021. gada 8. novembra ziņojums apliecina, ka 1 (vienā) gadījumā reģistrēts incidents ar nepilngadīgu personu, kas norāda, ka spēļu zāles atrašanās vieta ir zināma un pieejama nepilngadīgām personām. Mazinot iespējamus riskus, lai turpmāk izvairītos no šādiem un līdzīgiem starpgadījumiem, kad nepilngadīgas personas nokļūst, vai tām ir nolūks apmeklēt spēļu zāli, domei ievērojot nepilngadīgu personu vislabākās intereses, ir jāreaģē uz draudu signālu un jālemj par spēļu zāles turpmāku darbību Ādažu centrā.

9. Ādažu novada pašvaldības Attīstības un projektu nodaļas Pētījums “Priekšnosacījumi azartspēļu un izložu organizēšanas vietu noteikšanai” noteic, ka pētījuma izvērtējuma un priekšlikumu sadaļa ir izstrādāta vienai Ādažu novada teritorijas daļai – Ādažu ciemam. Ņemot vērā informāciju par sabiedriski nozīmīgiem objektiem Ādažu ciemā (kuros spēļu zāļu darbība nedrīkst būt), var noteikt zonas, kurās azartspēļu zāles nedrīkstētu notikt. Šāda zona noteikta vismaz 200 m rādiusā ap sabiedriski nozīmīgiem objektiem. Secināts, ka esošā spēļu zāle atrodas zonā, kurā azartspēles aizskar vietējās sabiedrības intereses. Pētījuma ietvaros sagatavots priekšlikums saistībā ar azartspēļu organizēšanu Ādažu novadā pieņemt motivētu lēmumu par esošās azartspēles zāles slēgšanu.

Pašvaldības noteiktās pazīmes, kas liecina, ka spēļu zāle Rīgas gatvē 47, Ādažos aizskar pašvaldības iedzīvotāju intereses:

- Ēkas tuvumā atrodas divi bērnu rotaļu laukumi un salīdzinoši netālu (aptuveni 0,5 km attālumā) ir arī vairākas izglītības iestādes, kas var veicināt bērnu un jauniešu interesi par azartspēlēm;
- Ēka atrodas blakus gājēju tiltam, kas Ādažu ciemu savieno ar Stapriņu ciemu un ko ikdienā izmanto ne tikai pieaugušie, bet arī bērni, dodoties uz / no skolas;
- Ēkas fasāde atrodas pretim degvielas uzpildes stacijai “Virši”, kā arī starp šoseju A1 un vietējo autoceļu V30 Baltezers – Ādaži (Rīgas gatvi). Ikdienā degvielas uzpildes staciju apmeklē un pa Rīgas gatvi (t.sk., uz blakus esošo veikalu “Elvi”, kas ir 3. lielākais veikals novadā) pārvietojas liels skaits iedzīvotāju;
- Nekustamais īpašums atrodas Ādažu ciema centra apbūves teritorijā, ciema / nākamās pilsētas centrālās daļas kodolam, kur sabiedrisko iestāžu darbības mērķis nav savienojamas ar azartspēļu iestādes pastāvēšanu;
- Sabiedrības paustais viedoklis;
- Ēkai iepretim atrodas Ādažu ciema daudzdzīvokļu māju rajons, kuru iedzīvotāji pauduši negatīvu viedokli par spēļu zāles izvietojumu.

10. Ņemot vērā iedzīvotāju aptaujā pausto izteikti negatīvo attieksmi pret azartspēlēm, pētījumos pierādītās negatīvās sekas sabiedrībai, ko rada azartspēļu un izložu nozare, plānošanas dokumentos noteiktos mērķus un uzdevumus, kā arī pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģijā noteiktās prioritātes,

11. Pamatnostādnes⁶ atsaucas uz pētījumiem, kas apliecinājuši, ka azartspēļu norises vietu attālumam līdz iedzīvotāju dzīves vietai ir statistiski nozīmīga saikne ar paredzamo problemātisko paradumu izplatību pieaugušo populācijā. Iedzīvotājiem, kuri dzīvo 16 km rādiusā no spēļu zālēm vai kazino, pastāv divas reizes augstāks problemātisku spēlēšanas paradumu attīstības risks nekā iedzīvotājiem, kuri dzīvo lielākā attālumā. Arī attiecībā uz

⁶ <https://likumi.lv/ta/id/324799-par-azartspelu-un-izlozu-politikas-pamatnostadnem-20212027-gadam>

citiem azartspēļu veidiem šāda saikne ir konstatēta, proti, iedzīvotājiem, kuri dzīvo tuvāk nekā 0,7 km no jebkādas azartspēļu norises vietas, ir 2,05 reizes lielāks problemātisku paradumu attīstības risks nekā iedzīvotājiem, kuri dzīvo vairāk nekā 3 km attālumā. Ņemot vērā, ka risks, ka iedzīvotāji spēlēs azartspēles un ka viņiem izveidosies problemātiski spēlēšanas paradumi, ievērojami palielinās, ja dzīvesvietas tuvumā atrodas spēļu zāle vai kazino, tad šādu azartspēļu vietu ierobežošana ir visbūtiskākā teritorijās, kurās ir liels iedzīvotāju blīvums, kā tas ir Ādažu centrā.

Pētījumos atzīts, ka pastāv saikne starp azartspēļu pieejamību un spēlētāju skaitu. Tā, piemēram, ASV veiktajos pētījumos secināts, ka dzīvošana 50 jūdžu attālumā no kazino rada par 50 % augstāku atkarības risku no azartspēlēm, un kazino 10 jūdžu attālumā no personas dzīvesvietas palielina problemātiskās spēlēšanas iespējamību. Līdzīga saikne konstatēta pētījumos Austrālijā, Jaunzēlandē un Kanādā.

Atbilstoši Ādažu novada Teritorijas plānojumam, azartspēļu vieta atrodas publiskās apbūves teritorijā “Baltezera rietumu apvedceļa būvniecībai un valsts galvenā autoceļa A1 Rīga (Baltezers) – Igaunijas robeža (Ainaži) attīstībai rezervētā teritorija (TIN7)”.⁷ Ādažu ciemam nav izdalīta “centra” teritorija, tomēr ir redzams, ka “Fenikss laimētava” atrodas blīvi apdzīvotā vietā, kur atrodas liels skaits publisko pakalpojumu objektu. Turklāt “Fenikss laimētava” Rīgas gatvē 47, Ādažos, Ādažu pagastā, Ādažu novadā, atrodas vienā no noslogotākajām ielām Ādažu centrā, kur ir liela gājēju un autosatiksmes intensitāte, kur ierīkotas sabiedriskā transporta pieturvietas (tuvākā 400 m) un atrodas veikali u.c. pakalpojuma sniedzēji, kā piemēram Benu aptieka 500 m, 600 m zvērināts notārs, VAS “Latvijas Pasts” un E. Gulbja laboratorija ~750 m, Ādažu medicīnas centrs ~850 m utt. Nav šaubu, ka šāds novietojums veicina spēļu zāles apmeklējumu arī tādām personām, kuras sākotnēji nav vēlējušās to darīt, bet, piemēram, klievē laiku gaidot transportlīdzekli. Īpaši svarīgi no azartspēļu kaitīgās ietekmes ir pasargāt iedzīvotājus ar zemiem ienākumiem. Ādažu novada pašvaldībā ir 114 trūcīgi iedzīvotāji, 286 – maznodrošināti iedzīvotāji. Turklāt pašvaldības prioritāte ir mazākaizsargātās sabiedrības grupas labklājības veicināšana. Turklāt, Ādažu novada dzimtsarakstu nodaļa apkopojusi Iedzīvotāju reģistrā esošos datus un konstatējusi, ka spēļu zāles “Fēnikss” 500 m areālā ir deklarētas 1762 personas.

12. Pamatojoties uz Ādažu pašvaldības policijas 2021. gada 8. novembra ziņojumu, laika posmā no 2016. gada 8. novembra līdz 2021. gada 8. novembrim saistībā ar sabiedriskās kārtības izsaukumiem SIA “Alfors”, Ādažos, Rīgas gatvē 47, laimētavā “Fēniks” ir bijuši reģistrēti 34 (trīsdesmit četri) gadījumi: 4 (četros) gadījumos veiktas profilaktiskas pārrunas, ar konfliktējošiem apmeklētājiem; 1 (vienā) gadījumā persona nogādāta Valsts policijā, saistībā ar zādzību spēļu zālē; 8 (astoņos) gadījumos personas, kuras patstāvīgi nevarēja pārvietoties, bija stiprā alkohola reibumā, nogādātas dzīves vietā; 3 (trīs) gadījumos notikušas zādzības, par zādzības faktiem paziņots Valsts policijai; 8 (astoņos) gadījumos, alkohola reibumā agresīvas personas izraidītas no iestādes; 1 (vienā) gadījumā apsardzes darbiniekam bija nepieciešama policijas palīdzība, sakarā ar to, ka agresīvs apmeklētājs uzskatīja, ka nav saņēmis laimestu, veiktas profilaktiskas pārrunas; 9 (deviņos) gadījumos starp apmeklētājiem izcēlies konflikts, kas atrisināts ar policijas iejaukšanos; 1 (vienā) gadījumā reģistrēts incidents ar nepilngadīgu personu. Pārsvarā visos gadījumos personas, apmeklētāji ir alkohola reibumā. Ziņojumā sniegtā informācija apliecina, ka konstatētie pārkāpumi saistīti ar azartspēļu vietas apmeklētāju izdarītajiem likumpārkāpumiem (pārmērīga alkohola lietošana, sabiedriskās kārtības neievērošana, zādzības, miesas bojājumu nodarīšana, mantas tīša bojāšana). Līdz ar to, esošā azartspēļu organizēšanas vieta Ādažu centrā ir uzskatāma par drošības paaugstināta riska objektu, jo minētās iestādes darbības rezultātā, tiek apdraudēta sabiedriskā drošība un kārtība. Šādi

⁷ Pētījums “Priekšnosacījumi azartspēļu un izložu organizēšanas vietu noteikšanai Ādažu novadā”.

sabiedriskās kārtības traucējumi norāda uz negatīvu sabiedrības ietekmi, kas nav savienojams ar pašvaldības vērtībām un vīziju. Proti, pašvaldības vīzija ir veselīgi, aktīvi un atbildīgi iedzīvotāji kvalitatīvā un drošā dzīves vidē. Veselīgas pašvaldības darbības modeli veido faktori, kas ļauj cilvēkiem uzturēt augstu dzīves kvalitāti un produktivitāti. Piemēram, iedzīvotājiem ir pieejami veselības veicināšanas pakalpojumi, darbojas “veselīgi domājošas” iestādes un uzņēmumi, ir veselīgu dzīvesveidu veicinoša infrastruktūra – sporta un rotaļu laukumi, veloceliņi, u.c., kā arī veselību veicinoša un droša vide. (*Ādažu novada izglītības stratēģija (adazi.lv)*)

13. Veselība ir cilvēka dzīves kvalitātes, ģimenes un sabiedrības labklājības pamats. Veselīga sabiedrība ir produktīvas un ražīgas ekonomikas un valsts attīstības pamats, tāpēc Ādažu novadā tiek domāts, kā sekmēt sporta infrastruktūras pieejamību dažādās novada teritorijās. Veselības un sporta jomas attīstībai Ādažu novadā ir izstrādāti vairāki plānošanas dokumenti, piemēram, Ādažu novada Veselības veicināšanas koncepcija. Pašvaldība ir Slimību profilakses un kontroles centrs (SPKC) izveidotā Nacionālo veselīgo pašvaldību tīkla (NVPT) dalībnieks (Carnikavas novada dome kopš 2013. gada 22. maija - lēmums Nr. 16 “Par Carnikavas novada pašvaldības dalību Nacionālā veselīgo pašvaldību tīklā”, Ādažu novada dome kopš 2016. gada 22. marta - lēmums Nr. 49 „Par dalību Nacionālā veselīgo pašvaldību tīklā”). Iestāšanās NVPT bija priekšnosacījums, lai varētu īstenot Eiropas Sociālā fonda projektus 9.2.4.2/16/I/001 „Pasākumi vietējās sabiedrības veselības veicināšanai Ādažu novada pašvaldības Ādažu pagastā” un 9.2.4.2/16/I/046 “Pasākumi vietējās sabiedrības veselības veicināšanai un slimību profilaksei Ādažu novada pašvaldības Carnikavas pagastā”. Abu šo projektu mērķis - veselības veicināšanas un slimību profilakses pakalpojumu pieejamības uzlabošana novada iedzīvotājiem, jo īpaši, teritoriālās nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļautajiem iedzīvotājiem, īstenojot vietēja mēroga pasākumus. Dalība NVPT atbilst Ādažu novada attīstības programmas (2021-2027.) vidēja termiņa prioritātes VTP 9: “Daudzveidīgu sociālo un veselības pakalpojumu pieejamība” rīcības virziena RV9.1: ”Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības kvalitātes un pieejamības paaugstināšana visā novada teritorijā” uzdevumam U9.1.1: “Paaugstināt esošo sociālo pakalpojumu kvalitāti un sekmēt pieejamību visā novada teritorijā”, kā arī vidējā termiņa prioritātes VTP10: “Sporta aktivitāšu pieejamība un daudzveidība” rīcības virzienam RV10.3: “Sporta aktivitāšu atbalstīšana”.
14. Satversmes 105. pants paredz gan īpašuma tiesību netraucētu īstenošanu, gan arī valsts tiesības sabiedrības interesēs ierobežot šīs tiesības. Tādējādi minētais pants, no vienas puses, ietver valsts pienākumu veicināt un atbalstīt īpašuma tiesības, proti, pieņemt tādus likumus, kas nodrošinātu šo tiesību aizsardzību, taču, no otras puses, dod valstij arī tiesības noteiktā apjomā un kārtībā iejaukties īpašuma tiesību izmantošanā (*Satversmes tiesas 2019. gada 16. maija sprieduma lietā Nr. 2018-17-03 14. punkts*). Azartspēļu un izložu likums paredz kārtību, kādā sabiedrības interesēs ierobežojamas azartspēļu komersantu īpašumtiesības, proti, komersantiem, lai tie varētu nodarboties ar azartspēļu organizēšanu, ir jāsaņem, pirmkārt, azartspēļu organizēšanas licence, otrkārt, pašvaldības atļauja atvērt spēļu zāli un organizēt azartspēles konkrētās telpās un, treškārt, spēļu zāles licence. Turklāt likums paredz arī pašvaldību tiesības atcelt jau izsniegto azartspēļu organizēšanas atļauju. Lai noskaidrotu, vai noteiktais pamattiesību ierobežojums ir attaisnojams, jāpārbauda, vai: 1) ierobežojums ir noteikts saskaņā ar likumu; 2) ierobežojumam ir leģitīms mērķis; 3) ierobežojums ir samērīgs (*Satversmes tiesas 2019. gada 16. maija sprieduma lietā Nr. 2018-17-03 16. punkts*).

Satversmes tiesa ir secinājusi, ka demokrātiskas tiesiskas valsts pamatnorma un Satversmes 101. pants ietver pašvaldību principu un rada tiesisku pamatu pašvaldību institucionālai pastāvēšanai un funkcionālai darbībai. Pašvaldība institucionālajā aspektā ir īpaša valsts pārvaldes jeb publisko lietu pārvaldīšanas forma – pašpārvalde, kuras

augstākais orgāns – dome – ir demokrātiski tieši leģitimēta, proti, pašvaldības iedzīvotāju ievēlēta. Savukārt funkcionālajā aspektā valsts pārvalde atbilstoši demokrātijas principam un pašvaldības principam ir organizējama subsidiāri, proti, nozīmīgu vietēja rakstura vajadzību un interešu pārvaldīšana nododama pēc iespējas tuvāk pašiem iedzīvotājiem viņu organizētai pašvaldībai. Valstij un pašvaldībai piekritīgo pārvaldes funkciju nošķiršana ir atkarīga no likumdevēja apsvērumiem par iespējami efektīvāko valsts pārvaldi un pārvaldāmo interešu izlemšanu pēc iespējas tuvāk iedzīvotājiem. Pašvaldības atrodas Ministru kabineta padotībā un kompetences jomā un kā pastarpinātās pārvaldes iestādes organizatoriski ietilpst vienotajā valsts pārvaldes sistēmā (*Satversmes tiesas 2019. gada 16. maija sprieduma lietā Nr. 2018-17-03 18. punkts*).

15. Īpašumtiesību ierobežojuma, izsniegtās Atļaujas iespējamās atcelšanas, mērķis ir Ādažu novada iedzīvotāju tiesības dzīvot labvēlīgā un drošā vidē, šajā jēdzienā ietverot arī sabiedrības un it īpaši ģimeņu materiālo un nemateriālo labklājību, jauniešu tiesību aizsardzību, kā arī sabiedrības tiesības uz ilgtspējīgu attīstību un sabiedrības interesi tikt aizsargātai no azartspēļu nelabvēlīgās un kaitīgās ietekmes. Līdz ar to, ar šo lēmumu noteiktā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis ir Ādažu novada iedzīvotāju tiesību un sabiedrības labklājības aizsardzība ilgtermiņā.
16. Konstatējot pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi, nepieciešams izvērtēt šā ierobežojuma atbilstību samērīguma principam un tādējādi noskaidrot: 1) vai likumdevēja lietotie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai, tas ir, vai ar apstīdēto normu var sasniegt ierobežojuma leģitīmo mērķi; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama, tas ir, vai mērķi nevar sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai likumdevēja rīcība ir atbilstoša, tas ir, vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par personas tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto kaitējumu (*Satversmes tiesas 2019. gada 16. maija sprieduma lietā Nr. 2018-17-03 20. punkts*).

Pamatnostādņēs⁸ atzīts, ka azartspēļu atkarība jeb patoloģiska tieksme uz azartspēlēm, saskaņā ar Starptautisko slimību klasifikāciju (SSK-10, F63.0), raksturojas ar biežām un atkārtotām azartspēļu epizodēm, kas ieņem galveno vietu cilvēka dzīvē un atstāj kaitīgu ietekmi uz viņa sociālās, profesionālās un ģimenes dzīves vērtībām un saistībām, kā arī viņa materiālo stāvokli.

Šajā lēmumā noteiktais pamattiesību ierobežojums pasargā Ādažu novada iedzīvotājus no pieejas spēļu zālei un līdz ar to arī no potenciālas azartspēļu atkarības, jo spēļu zāles pieejamība ir viens no atkarību veicinošiem faktoriem. Tātad minētais ierobežojums ļauj aizsargāt Ādažu novada iedzīvotāju tiesības un sabiedrības labklājību kopumā.

Piemēram, pašvaldības autonomo funkciju [...] veicināt iedzīvotāju veselīgu dzīvesveidu un sportu; nodrošināt iedzīvotājiem sociālo palīdzību (sociālo aprūpi) [...]; rūpēties par bezdarba samazināšanu attiecīgajā administratīvajā teritorijā; piedalīties sabiedriskās kārtības nodrošināšanā, apkarot žūpību un netiklību (*likuma "Par pašvaldībām" 15. panta pirmās daļas 6. punktu, 7. punktu, 10. punktu, 12. punktu*) īstenošana ir pašvaldības sociālās atbildības pamatvērtība un prioritāte, gādājot par iedzīvotāju labklājību, un novēršot sociālo nevienlīdzību. Tādējādi samērojot šīs, uz pašvaldības iedzīvotājiem orientētās prioritātes un izšķiroties par pamattiesību ierobežojuma – atcelt Atļauju – tādējādi pasargājot personas no pieejas spēļu zālēm un līdz ar to arī no potenciālas azartspēļu atkarības, domes ieskatā, Atļaujas atcelšana ir samērīgs risinājums, lai mazinātu un turpmāk nepakļautu pašvaldības iedzīvotājus, gan arī sabiedrību kopumā azartspēļu atkarības riskam. Piemēram, Ādažu Sociālais dienests atzīst, ka azartspēļu atkarība kopumā ir ļoti grūti ārstējama, neraugoties uz to, ka nepieciešamības gadījumā

⁸ <https://likumi.lv/ta/id/324799-par-azartspelu-un-izlozu-politikas-pamatnostadnem-20212027-gadam>

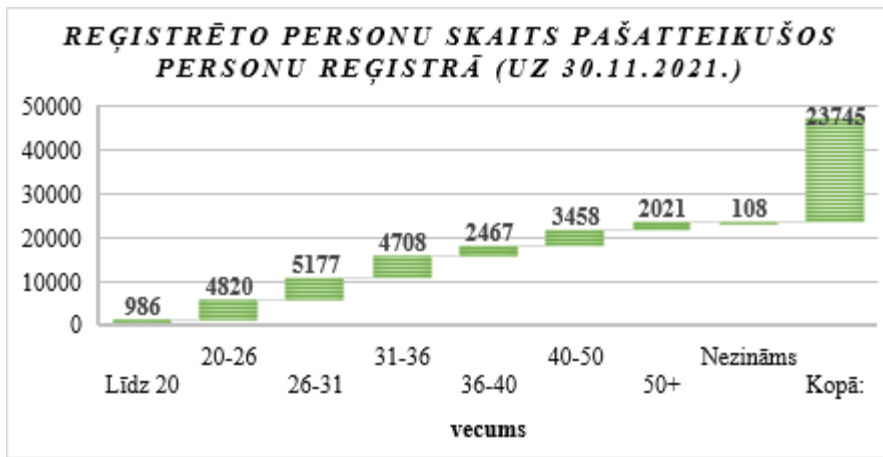
dienests nodrošina narkologa, atkarīgo grupas u.c. pakalpojumus. Tomēr šos klientus parasti ir grūti atpazīt, ja nav tuvinieku sniegtā informācija, jo viņi neatzīst problēmu un nepiekrīt palīdzībai. Azartspēļu radīti atkarību veicinoši apstākļi rada kaitējumu cilvēka psihiskai veselībai, kaitē attiecībām ģimenēs, rada finansiālas problēmas, kas ir sekas, ar ko saskaras Ādažu Sociālais dienests.

Līdz ar to, dome secina, ka nepastāv alternatīvi līdzekļi, kas ierobežotu personas pamattiesības mazāk nekā ar šo lēmumu noteiktais ierobežojums, un kuri vienlaikus ļautu sasniegt šā ierobežojuma legītīmo mērķi vismaz tādā pašā kvalitātē. Tādējādi šajā lēmumā noteiktais pamattiesību ierobežojums ir nepieciešams legītīma mērķa sasniegšanai un minētais līdzeklis konkrētajā situācijā ir arī visefektīvākais.

Dome, pieņemot šo lēmumu, ir salīdzinājusi komersanta – SIA “Alfor” – tiesības veikt komercdarbību un gūt no tās labumu, no vienas puses, un indivīda tiesības uz dzīvi labvēlīgā un drošā vidē, sabiedrības tiesības uz ilgtspējīgu attīstību un interesi tikt aizsargātai no azartspēļu nelabvēlīgās ietekmes, kā arī azartspēļu spēlētāju un viņu tuvinieku tiesības, no otras puses. Ar šo lēmumu noteiktais pamattiesību ierobežojums skar vienu komersantu, bet ar legītīmo mērķi aizsargātās tiesības un intereses attiecas uz plašu personu loku un labumu no šā ierobežojuma gūst visa sabiedrība kopumā, un primāri – Ādažu novada iedzīvotāji. Minētais ierobežojums uzlabo sociālo vidi Ādažu novadā un valstī kopumā, mazinot ar azartspēlēm saistītos riskus, jo personai iestājoties atkarībai no azartspēlēm, cieš ne tikai pati atkarīgā persona, bet arī viņa ģimene un apkārtējā sabiedrība. Turklāt azartspēļu atkarība var būt saistīta ar lieliem finansiāliem zaudējumiem un psiholoģiskām problēmām.

Spēļu zāles Rīgas gatvē 47, Ādažos, Ādažu pagastā, Ādažu novadā, sniegtie pakalpojumi ir izklaides pakalpojumi, un tie nekādā gadījumā nevar tikt uzskatīti par sabiedrībai vitāli svarīgiem. Pieņemot, ka minētā spēļu zāle tiks slēgta, minētais pakalpojums tiem Ādažu novada iedzīvotājiem, kuri to vēlēšies izmantot izklaides nolūkiem, joprojām būs pieejams Rīgā. Tādējādi šīs iedzīvotāju grupas iespējamais interešu aizskārums nav vērtējams kā būtisks; vienlaikus no minētās spēļu zāles slēgšanas iegūtu Ādažu novada iedzīvotāji un visa sabiedrība kopumā, jo azartspēļu atkarības risks samazināsies mazāk aizsargātām sabiedrības grupām, proti, jauniešiem un cilvēkiem ar maziem ienākumiem.

17. Domes Tautsaimniecības komiteja 2022. gada 11. janvārī izskatīja jautājumu par izsniegtās atļaujas iespējamo atcelšanu, t.sk. uzklaušīja SIA “Alfor” pārstāvju viedokli, kuri norādīja, ka uzņēmējs nodrošina un ievēro atbildīgu izklaidi un atbildīgas spēles standartus, t.sk. iegulda līdzekļus gan personāla apmācībām, gan informatīvu atbalstu saviem klientiem, kā arī ievēro Pamatnostādnēs un normatīvajos aktos noteiktās prasības. SIA “Alfor” pārstāves norādīja, ka tiek plānots palielināt minimālo azartspēļu aparātu no 20 un 25 skaitu, tādējādi samazinot azartspēļu organizēšanas vietu skaitu. Vienlaikus SIA “Alfor” pārstāves ieskatā spēļu zāle Rīgas gatvē 47, Ādažos, Ādažu pagastā, Ādažu novadā, atrodas nost no visa aktīvā dzīvojamā rajona. Papildus SIA “Alfor” sniedza uz datiem balstītu informāciju par reģistrēto personu skaitu Pašatteikušos personu reģistrā uz 30.11.2021. (skat. attēlu), no kura secināms, ka lielākais reģistrējušos personu īpatsvars ir vecuma posmā no 26 – 31 gadam, t.i. 5177 persona, kam seko vecuma posms no 20 – 26, t.i. 4820 personas un vecuma posms no 31 – 36 gadam, t.i. 4708 personas.

18. Domes Tautsaimniecības komitejas 2022. gada 11. janvāra sēdē deputāts Jānis Leja puda personīgo pieredzi par azartspēļu kaitīgo ietekmi uz indivīdu. Deputāts vērta uzmanību, caur kādām šausmām ir izgājis, lai atbrīvotos no azartspēļu atkarības
19. Ņemot vērā iepriekš minēto, kā arī izvērtējot SIA “Alfor” īpašumtiesību ierobežojumu kopsakarā ar sabiedrības, Ādažu novada iedzīvotāju interešu nodrošināšanu, būt pasargātiem no azartspēļu atkarības kaitīgās ietekmes, kā arī uz LR Satversmē garantētajām tiesībām uz veselību un tiesībām dzīvot veselībai un dzīvībai labvēlīgā un drošā vidē, azartspēļu pakalpojuma attīstība Ādažu novadā nav savienojama ar pašvaldības ilgtermiņa attīstības plānošanas dokumentos izvirzītajiem mērķiem, kuri virzīti, lai vietējiem un potenciālajiem Ādažu novada iedzīvotājiem nodrošinātu un veidotu uz augstām vērtībām orientētu, pievilcīgu, drošu un dzīves līmeņa uzlabošanai atbilstošu dzīves vidi un telpu, uzlabojot un attīstot publisko infrastruktūru.

Turklāt dome konstatē, ka spēļu zāles Rīgas gatvē 47, Ādažos, Ādažu pagastā, Ādažu novadā, darbība rada būtisku valsts un administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu aizskārumu, proti, uzņēmēja interese gūt peļņu no komercdarbības azartspēļu un izložu jomā nav samērīga ar Ādažu novada iedzīvotāju kopējām interesēm, t.sk. azartspēļu pakalpojums neiederas Ādažu centrā kā paaugstināta riska sabiedrisko nekārtību un atšķirīgu vērtību objekts. Bez tam Ādažu centrs ir teritorija, kurā koncentrējas pašvaldības iestādes, kuru darbības pamatā ir izglītojošas, audzinošas, kultūras, pašvaldības tēlu veidojošas, komunikāciju un sabiedrisko un pilsonisko aktivitāti veicinošas vērtības. Un tās nav savienojamas ar objektiem, kas ir nesaderīgas ar sabiedrības kopējām interesēm, rada sabiedriskās kārtības traucējumus, neveselīgus paradumus un vērtību dezorientāciju jaunajā paaudzē. Ādažu centra galvenie lietotāji ir vietējie novada iedzīvotāji, kā arī tūristi un specifiski novadam – militārā dienesta pārstāvji no visas pasaules. Blīvajā sabiedrisko pakalpojumu saņemšanas zonā pašvaldība, tostarp, piesaistot valsts un ES līdzekļus, jau vairākus plānošanas periodus mērķtiecīgi iegulda ievērojamus līdzekļus ielu sakārtošanai, sabiedrisko objektu pārbūvei un publiskās ārtelpas labiekārtošanai. Minētās aktivitātes ir vērstas uz patīkamas un drošas pilsētvides veidošanu ikvienam Ādažu novada iedzīvotājam, kā arī sabiedrībai kopumā. Līdz ar to secināms, ka Atļaujas atcelšana ir samērīga un atzīstama par pamatotu un tiesisku.

Pamatojoties uz likuma “Par pašvaldībām” 21. panta pirmās daļas 27. punktu un otro daļu, Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10. pantu, Azartspēļu un izložu likuma 42. panta sesto, septīto un astoto daļu, Pētījumu “Priekšnosacījumi azartspēļu un izložu organizēšanas vietu noteikšanai”, kā arī domes Tautsaimniecības komitejas 11.01.2022. un Finanšu komitejas 16.02.2022. atzinumiem, Ādažu novada dome

NOLEMJ:

1. Atcelt ar Ādažu novada domes 2007. gada 28. augusta lēmumu (Nr. 9 § 5.5.) SIA "Alfor", reģistrācijas numurs 40003512913, izsniegto atļauju organizēt azartspēles Rīgas gatvē 47, Ādažos, Ādažu pagastā, Ādažu novadā.
2. Atzīt, ka pašvaldības izsniegtā atļauja atvērt spēļu zāli Rīgas gatvē 47, Ādažos, Ādažu pagastā, Ādažu novadā, zaudē spēku pēc pieciem gadiem, skaitot no šā lēmuma spēkā stāšanās dienas.
3. Pašvaldības Administratīvajai nodaļai nosūtīt šo lēmumu ierakstītā pasta sūtījumā uz SIA "Alfor" (reģistrācijas numurs 40003512913) juridisko adresi Pļieņciema iela 12, Mārupe, Mārupes pagasts, Mārupes novads, LV-2167, un elektroniski - Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcijai.
4. Pašvaldības izpilddirektoram veikt lēmuma izpildes kontroli.
5. Šo lēmumu var pārsūdzēt Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā, Baldones ielā 1A, Rīgā, LV-1007, viena mēneša laikā no tā spēkā stāšanās dienas.

Pašvaldības domes priekšsēdētājs

M. Sprindžuks